
Ірына Шаўлякова

...Кожнае «сёння»

заслуго ўваесвайго «Буало» ...

Гульня ў класіку...

Нягледзячы ні на што, мне падабаецца быць крытыкам. Сёння, і беларускім. З аднаго боку — выхаваная філфакам, з яго гераічна-грунтоўнымі выкладчыкамі-універсалістамі, пачціваець да фундаментальных ведаў і акадэмічнага літаратура-знаўства. З другога — магчымаець рэалізаваць экстравагантнасьць (паводле іншых меркаваньняў — «дапытлівасьць») натуры ў духу і стылістыцы эпохі...

У грамадскай сьвядомасьці паняцьце «класік» суадносіцца з постацьцю пісьменьніка (мастака, кампазітара, рэжысэра і г.д.) і ніяк не стасуецца са словам «крытык». У апошняга застаецца шанец стаць віртуозам гульні ў класіка(у). Як, зрэшты, і ў любога чытача «Дзеяслова». Гуляйма разам! (У якасьці музычнага суправаджэньня прапаную класічную кампазіцыю гурта «Queen» з задумліва-жыццёсьць вярджальным рэфрэнам «We are the champions!»)

Анатолий АНДРЕЕВ.
Лёгкий мужской роман.

«Нёман», 2001, №9.

Аўтар «Лёгкага мужчынскага рамана», па ўсім, наважыўся перайсці да мастацкай практыкі пасля таго, як абазнанасць у тэорыі літаратуры дасягнула пэўнай «крытычнай масы». Доктар філалагічных навук, прафесар Анатолий Андрэеў прапанаваў «нёманскаму» (і аўтаматычна — «інтэрнэнтаўскаму», бо з часопісам можна (было?) пазнаёміцца і ў гэткім фармаце) чытачу жыцця піс спадара з нявысьветленым прозьвішчам і «анегінскім» імем Яўгеній Мікалаевіч. Апошняе падазрэньне небеспадстаўнае, бо ў творы час ад часу ўсплываюць альянзі і рэмінісцэнцыі з пушкінскага «рамана ў вершах». У галоўным героі А. Андрэева (складальнікі бібліятэчных каталогаў — аглядаў новых паступленьняў несправядліва кваліфікавалі гэты персанаж як «састарэлага лавеласа») пры жаданні можна разгледзець «інкарнацыю» анегінскага духу...

Наогул, «Лёгкі мужчынскі роман» задаволіць (часткова) аматараў літаратурнай эротыкі — «сьмелай» ці «разбэшчанай», вырашаць вам у працэсе знаёмства са шматлікімі Люськамі Яўгенія Мікалаевіча, якому лёсіла мець «лірычныя зносіны» пераважна з уладальніцамі гэтага імя (іх, па-мойму, было каля 15). Задавальненне (частковае) атрымаюць і аўтаравы калегі-філолагі, бо ня змогуць не ацаніць выверанасці раманнай структуры, ускладнёнай «Правінцыйнай гісторыяй» (дзе Яўгеній Мікалаевіч фігуруе як Жэнька), разнастайнасцю прыёмаў псіхалагізацыі персанажаў і г.д. Загое па поўнай праграме атрымаюць асалоду прыхільнікі *стыльнай* прозы: крыху іроніі, драбок багемнага снабізму, удосталь «жыццёвай філасофіі» (рознаўзроставай і рознакаласавай) і процьма моўна выяўленчых знаходак.

Мне даводзіцца чуць многа прыватных водгукаў на «Лёгкі мужчынскі

раман». У студэнтак-філолагаў ён карыстаецца шумным попытам. Выкладчыкі з рознаю доляю рашучасці абмяркоўваюць то постмадэрнісцкасць, то неарэалістычнасць твора. Выкладчыцы вывучаюць тэкст з падазронасцю, з якой, відаць, сьціпла амерыканская буржуазія разьбіралася ў раманнах Генры Мілера (хаця каму, як ня ім, выкладчыцам, яшчэ ведаць пра наяўнасць дыстанцыі паміж аўтарам і апавядальнікам).

Палярнасць успрыняццяў і ацэнак стварае вакол рамана атмасферу інтрыгі. Грунтоўным чытачам раю папярэдне праштудзіраваць кнігу А. Андрэева «Целостный анализ литературного произведения», — тады ў «Лёгкім мужчынскім рамане» дакладна адкрываецца бездань «нелетучных» сэнсаў.

Навум ГАЛЬПЯРОВІЧ.

Сьвятло ў акне.

Вершы.—Мн., «Юнацтва», 2002.

На радзіме няспынна мацуюцца багатыёны *самотнай* паэзіі і шчыльнеюць шэрагі яе мужных рыцараў.

Шкада, што чарговы зборнік паэзіі Навума Гальпяровіча выйшаў у выдавецтве «Юнацтва»: пэўна, частку вершаў аўтару, пасля працяглай і няроўнай барацьбы з вечна маладымі і бясконца аптымістычнымі рэдактарамі, давалося зняць, каб не азмрочваць «песімізмам» мары пра хуткую і сьветлую будучыню «дзесяцім сярэдняга і старэйшага школьнага ўзросту» (а менавіта ім адрасаваная кніга).

«Сьвятло ў акне» — годны працяг паэтавай «Струны» (1997). Каштоўнасць абодвух згаданых зборнікаў, безумоўна, не вычэрпваецца іх «элегічным» патэнцыялам — хаця, мяркую, яны здольныя ўзрушыць (прэч, іронія!) самага чэрствага штукара-авангардыста. Так, апошняя па часе кніга, што складаецца з трох раздзелаў — «Скарб», «Акварэлі», «Сьвятло ў акне», — зьмяшчае выдатныя ўзоры пейзаж-

най лірыкі/ «Вечар. Вечнасьць. Трывога надзеі. // Небу роўная вышыня. // Вера выраю — // Верацеі. // Чарадзейная дабрэня»/ («Верацеі») з гукапісам (алітэрацыяй на «р»), які проста павінен быць уключаны ў чарговае выданьне «Паэтычнага слоўніка» В. П. Рагойшы.

У зборніку выразна дамінуе *медытатыўнасьць* — і як лірычны жанр, і як адметная рыса паэтычнага сьветаадчуваньня, мастацкага мысленьня. Яна працінае філасофскія і інтымныя вершы, вызначае сьпецыфічнасьць грамадзянскай паэзіі Н. Гальпяровіча (верш «Жабрачку бачыў: у метро хадзіла»). Часам гэтую медытатыўнасьць можна прыняць за дэкадэнцтва («Адамся самотнаму мігу...», «Ізноў цягнік памкнуўся на Парыж...», «На востраве душы маёй зіма...» і інш.). Хаця менавіта яна, спрыяючы паэтавай: «высокай зайздрасьці» да «птушак, аблокаў і рыб» («Без учора не будзе і заўтра»), зводзіць да мінімуму дыдактычныя інтанацыі і рытарычныя воклічы (якія, аднак, дзе-нідзе прабліскаваюць: / «Сябры мае! Я веру ў вас, // Я вас абараніць гатовы // Ад злых учынкаў, злога слова, // Ад сівіны ў галавах/ (вылучана, бо не зразумета мною. — *I. Ш.*)» (з верша «***А мне баліць чужы спадман...»).

Аматары (а таксама змушаныя палоньнікі) *шляхоў і цягнікоў* будуць самымі ўдзячнымі чытачамі «Сьвятла ў акне»: згаданыя вобразы — лейтматыўныя ў зборніку / «Перавернута неба, // і вада, і зямля. // Тут спяшацца не трэба, // Калі згублены шлях» («Балота»): «...Гэта дзіўны цягнік, таямнічы, як сон, // Калі хочаш прагнуцца, але яшчэ спіш» («***Толькі шклянка ўначы задрыжыць на стале...»). (Дарэчы, прыхільнікам прозы наталіць прагу бадзьяжніцтва-вандроўніцтва дапаможа кніга ээс таго ж Н. Гальпяровіча «Шляхі і вяртаньні» — Мн.: «Бібліятэка часопіса «Маладосць», 2001, № 4). Свайго «сьветлага дня» дачакаліся і тыя, хто ўлюбёны ў слова «заўжды» — «Сьвятло ў акне» ў

гэтым сэнсе сапраўдны «кландайк»: «...Яму сказаў ён: — Ты заўжды чужы // і будзеш тут чужым для ўсіх навек. // (...) Тады ўступіў у справу востры корд, // Каб назаўжды спыніць чужому час» («Балада пра чужога»); «Ты заўжды ўва мне — жыцьцёі воля, // Як туман, як талія сьнягі, // Ты заўжды! Бо без цябе ніколі // Не пазбыцца мне маёй тугі» («***Сівізна сярод густой лісоты...»). Усё-ткі ёсьць альтэрнатыва няпэўнай самоце і безаблічнаму forever!

Калі адкінуць неадольную цягу да анатаміраваньня паэзіі (выдаткі прафесіі), адкрыецца відавочнае: у Навума Гальпяровіча — адметны паэтычны голас, што вабіць, менавіта, сваёю неманатоннасьцю, рознасьцю інтанацыяў, абяцаньнем прытулку, — як сьвятло ў акне.

Алена БРАВА.

Бязлітасны мой воін

Аповесць. «Крыніца», 2001, № 9.

Беларускія прызікі ўпарта не радуюць аматараў «шчаслівай» літаратуры» А чаму б ня зьлітасьцівіцца з тых, хто прагне ўцёкаў у сьвет ідэальна-рамантычнага каханьня, дзе ўсе мітрэнгі і згрызоты непазьбежна ўзнагароджваюцца happy end'ам ці, у горшым выпадку, «высокімі адносінамі»?!

Аповесць Алены Брва — тонкая і пакутлівая (у сваёй прадвызначанасьці гісторыя каханьня Яе да Яго). Аднак у творы няма звыклай «гісторыі» — з завязкай, кульмінацыяй і разьвязкай. «Рэальныя» падзеі рэканструюцца — постфактум — з Яе няўлоўных сноў (у якіх раствараецца ява), з Яе вершаў, з урыўкаў (пры першым набліжэньні — бязладных) рэчаіснасьці, населеных не людзьмі, а «плямамі». Сюжэт немагчыма пераказаць, бо атрымліваецца трывіяльны для сучаснай літаратуры набор элементаў: псіхіятрычная лячэбніца з нязьменным доктарам (тут — Юркевічам), што корпаецца ў чужых снах;

дзень нік (тут — сіні сшытак) як «гісторыя хваробы», прыватны апакаліпсіс як непазьбежны фінал.

Але ў тым і справа, што ў аповесці «Бязьлітасны мой воін» няма банальнасьці альбо штучнасьці, альбо наўмыснасьці пачуцьцяў. Кожны чытач змушаны складваць свой варыянт аповеду з Яе адчуваньняў, абрыўкаў нечых дыялогаў, абломкаў Яе і Яго жыцьцяў. Не ўпэўненая, што нават атмасферу такога, «упарадкаванага», варыянту можна будзе адэкватна ўзнавіць — і ня страціць эмацыйнай пранізьлівасьці аўтарскага стылю, не парушыць крохкай раўнавагі своеасаблівага «прозіметруму», дзе проза неаддзельная ад паэзіі і ўжо немагчымая без яе.

І ўсё ж добра, калі ўзважыць цвяроза, што беларускіх прэзаікаў не вабяць перспектывы «шчасьліва-ружовай» літаратуры, — аднымі цукеркамі сыты ня будзеш.

Людміла РУБЛЕЎСКАЯ.

Старасьвецкія міфы гораду Б’.

Бібліятэчка часопіса

«Кур’якВіленшчыны»,

№ 3, Маладэчна, 2002.

Гэтая кніга — узор «міфацэнтрычнай» літаратуры, калі хочаце, яе трыумф (і ў маштабе творчасці самога аўтара, і суадносна з набыткамі такога кшталту ў айчынным прыгожым пісьменстве наогул).

Непазэтычны плён Л. Рублеўскай (апаваданьні, аповесці, артыкулы, рэцэнзіі), як, зрэшты, і пазія, выразна дэманструюць аўтарскую цікаваць да быцьця міфу (назіраньні за «міфапэтыкаю» ў сучаснай беларускай літаратуры, развагі над феноменам аўтаміфалагізацыі і г.д.) і абазнанасьць у міфалогіі (прынамсі, еўрапейскай).

«Старасьвецкія міфы гораду Б’» — гульня з «класікаю» (першапачаткова паняцьце класічнасьці асацыявалася выключна са спадчынаю старажытных Грэцыі ды Рыму), што не пера-

ходзіць у гвалт над ёю. Дванаццаць аповедаў ня проста «ўпрыгожаныя» эпіграфам — кароткім пераказам старажытнагрэцкага міфу: ён выконвае яшчэ і фабульную ролю (пазначае сюжэтную схему), а таксама функцыю «сігналу», што абвясчае пра пачатак гульні, наяўнасьць самой гульнівай сітуацыі паміж «сучаснаю» і антычнаю старасьвеччынай (калі ўявіць, што «эпоха багоў» прыкладна гэтак жа ўспрымалася «эпохаю класікі»). Напрыклад, намаганьні Стася Гарбузака («сына ўладальніка піваварні гораду Б’) уратаваць Ксеню Чычаловіч з «абдоймаў вар’яцкага і таямнічага сьвету Мельпамены» *на сутнасьці* ня менш заслугоўваюць вечнасьці, чым мужнасьць Арфея, што спусьціўся ў царства Аіда па Эўрыдыку (апавед «Арфей і Эўрыдыка»).

Аўтар «Старасьвецкіх міфаў...» пазычае ў антычнасьці міфалагему (у англа-амерыканскім літаратурнаўстве тэрмін *mytheme* пазначае сьвядомае выкарыстаньне міфалагічных схемаў, сюжэтаў, матываў і да т.п.), але не трапляе ў палон стылізацыі (ні пад «класічную», ні пад «сучасную» старасьвеччыну). Чытач мае справу з арыгінальнай, нованароджанай мастацкай міфалогіяй, на «пераканаўчацьць» якой наўрад ці паўплываюць асобныя нестасункі з гісторыка-культурнай дакладнасьцю. Так, аповеду «Юпітэр і Семела» папярэднічае пераказ «старажытнагрэцкага міфу»:

«Адночы Юпітэр пакахаў зямную прыгажуню Семелу. Па намове раўнівай жонкі Юпітэра Юноны Семела папрасіла, каб каханы паказаўся ва ўсім бляску боскай славы. Невыноснае для зямных вачэй відовішча забіла Семелу».

Старажытныя *грэкі*, натуральна, аддалі б перавагу Зеўсу і Геры (пакінуўшы Юпітэра і Юнону *рымлянам*), але ж, паводле анатацыі да кнігі, перад намі «літаратурная гульня — і псіхалагічная проза». Значыць, так трэба.

У любым выпадку. «Старасьвецкія міфы гораду Б’», дзе аўтарава дасьведчанасьць у міфалогіі спалучаецца з

тонкім досьціпам, яўна не для «аднаразовага» чытаньня, асабліва калі ўлічыць прысутнасьць антычнага міфалагічнага пантэону і верагоднасьць беларускага працягу.

Уладзімір ГНІЛАМЁДАЎ.

Ад даўніны да сучаснасьці:

Нарыс пра беларускую паэзію.

Мн., «Мастацкая літаратура», 2001.

Дасьледаваньне паэзіі здаецца справаю больш рызыкаўнаю, чым, напрыклад, дасьледаваньне прозы. Эфемэрнасьць ўлоўны паэтычны вобраз нібыта і кашчунна перакладаць на мову пачынаўцаў — паводле вядомага выказваньня, вершы, пераказаныя «прозаю», ня ёсьць паэзія.

Чарговы раз даводзіцца канстатаваць, што ў жыцьці літаратуразнаўцы крытыка існуе месца для подзьвігу, бо ў літаратурна-мастацкай перыёдыцы і навуковых выданьнях зьяўляюцца ўсё новыя і новыя артыкулы, прысьвечаныя асобным паэтам і цэлым пакаленьням, аднаму вершу і паэтычным накірункам...

У беларускім літаратурна-крытычным абсягу сьняня пераважае рэцэнзаваньне кнігі і форма «штрыхоў да партрэту», зрэзьчас друкуюцца агляды паэзіі, звычайна абмежаваныя храналагічна (апошнія гады ці дзесяцігоддзе) і прасторава (паэты раёну альбо вобласьці; «часопісная» паэзія).

Кніга Уладзіміра Гніламёдава «Ад даўніны да сучаснасьці» вылучаецца на гэтым фоне — і безадносна да яго — панарамнасьцю дасьледчыцкага ахопу: ад станаўленьня паэтычнага сьветаўспрыманьня беларусаў (творчасць Еўфрасініі Полацкай, Кірылы Тураўскага) да сучасных ідэйна-стылявых пошукаў. Аўтар акрэсьлівае «ня менш шасьці» мастацкіх плыняў у сучаснай беларускай паэзіі, у іх рэчышчы аналізуе творы Е. Лось, Я. Янішчыц, А. Грачанікава, К. Кірэнкі, Я. Сіпакова, Г. Бураўкіна, В. Зуёнка, М. Стральцова, Р. Ба-

радуліна, А. Каско ды інш. Значная ўвага ўдзеленая паэзіі М. Танка, П. Панчанкі, А. Пысіна, У. Каражквіча, А. Куляшова.

Зазначым, што паэтычная творчасць у кнізе-«нарысе» асэнсоўваецца не як ізаляваны феномен, а ў шырокім кантэксьце нацыянальнай культуры-творчасці (гл., напрыклад, разьдзел «Вытокі». Менталітэт. Характар традыцыяў), у зваротнай персьпектыве агульнамастацкай стылявой парадыхмы (разьдзел «Паэзія і мадэрнізм»).

Стыль самога дасьледчыка адных расчаруе — адсутнасьцю экстравагантных канцэпцыяў, іранічных «максімаў» і тэрміналагічных наваротаў «аліракако»; другіх узрадуе — дакладнасьцю меркаваньняў, дэталёвасьцю і няспешнасьцю досьледу, нарэшце, зразумеласьцю (па сьняняшнім часе — ужо многа) для шырокай аўдыторыі.

У. Гніламёдаў завяршае «нарыс пра беларускую паэзію» аглядам творчасці Алеся Разанава «Сталі сталымі, — піша літаратуразнаўца у «Заклучэньні» пра сьняняшнюю паэзію, — Л. Тарасюк, С. Басуматрава, А. Каско, М. Мятліцкі, Л. Галубовіч, У. Марук, Г. Булыка, А. Мінкін, І. Багдановіч, П. Шруб, Л. Дранько-Майсюк, А. Жыгуноў, В. Шніп, А. Капапелька, А. Жамойцін, С. Шах, Н. Гальпяровіч, М. Пракаповіч, Л. Рублёўская. Зьявіліся новыя імёны: Эдуард Акулін, Міхась Башлакоў, Анатоль і Васіль Дабіш».

Аўтарскае «сьняня» варта суадносіць з 1997—1998 гадамі (яны пазначаны ў канцы тэксту). Таму паэтам-«адкрыцьцям» — адносна нядаўнім і найсьвяжэйшым, — давядзецца альбо чакаць працягу («Ад даўніны да сучаснасьці»-2, «Ад даўніны да найноўшасці»(? !)), альбо гадаваць свайго «тэрэтыка». Дарэчы, ужо зараз беларуская паэзія мае шанец займець уласнага Буало — падставы дзеля крохкай надзеі знойдзецца ва ўрыўках з паэмы Славаміра Адамовіча «Матрыца» («Наша Ніва», 28 чэрвеня 2002 году):

*Гэй вы, каторыя назваліся паэты,
падбярэце жывоцікі,
падсушыце вусны
і раскажыце нам пра вашы
задачы і мэты
(пісьмова можна, а таксама вусна).*

Кожнае «сёння» заслугоўвае свайго «Буало».

Фальклорна-этнаграфічная і літаратурная спадчына Рэчыцкага раёну.

Мн., ЛМФ «Нёман», 2002.

Зьяўленне падобнага зборніка, нягледзячы на геграфічную лакальнасць яго тэматычнага абсягу, варта вітаць як падзею агульнакультурнага маштабу, верагодны пачатак цэлага выдавецкага праекту.

Выхад кнігі ажыццёўлены за кошт сродкаў гарадскога і раённага выканкамаў Рэчыцы, пад патранажам Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітэту і аддзелаў культуры Рэчыцкага райвыканкаму і гарвыканкаму. Само выданне можа лічыцца свеоасаблівым «узорам жанру».

Зьмест яго складаюць пераважна фальклорна-этнаграфічныя матэрыялы, сабраныя на Рэчыцкім Палессі студэнтамі і выкладчыцай ГДУ імя Ф.Скарыны В. С. Новак. Уражвае прадуманасць структуры зборніка, дзе прадстаўленая мясцовая сьпецыфіка каляндарна-абрадавай (разьдзелы «Зімовы цыкл», «Веснавы цыкл», «Летні цыкл» і сямейна-абрадавай («Вясельле», «Радзіны», «Пахаваньне») паэзіі, а таксама апісаньні рытуальных дзеяньняў і абрадаў, што спадарожнічалі важнейшым этапам беларускага народнага календара.

Даволі рэдка ў сучасных выданнях падобнага кшталту сустракаюцца міфалагічныя запісы. Укладальнікі «Спадчыны Рэчыцкага раёну» здолелі рэпрэзэнтаваць сапраўдную (хоць і «мініяцюрную») *міфалогію* — сістэму уяўленьняў і вераваньняў: тут і апо-

веды пра ўзьнікненьне сьвету і «паходжаньне» чалавека, і свая дэманалогія («Русалкі, «Лясун», «Ведзьма», «Дамавік» ды інш.), апісаньні сакральных цэнтраў Дому і звязаных з імі абрадава-магічных дзеяньняў, звод прыкметаў і забаронаў, якія тычацца цяжарнасьці, вясельля, сьмерці.

Зборнік стаўся плёнам надзвычай карпатлівай працы цэлага калектыву: укладаньнем, сістэматызацыяй, навуковым рэдагаваньнем матэрыялаў займаліся І.Ф. Шгэйнер і В. С. Новак (ім належаць і ўступныя артыкулы, што папярэднічаюць арыгінальным тэкстам): навуковым рэцэнзентам быў доктар філалагічных навук, прафесар К.П. Кабашнікаў, агульным рэдактарам — А.П. Кудравец...

У кнізе навуковая дакладнасьць, нават строгацьць (у атрыбуцыі і тэксталагічнай працы над фальклорна-этнаграфічнай спадчынай) суседні чае з мастацкай «цеплынёй», асабліва адчувальнай у разьдзеле «Рэчыцкі літаратурны край». У ім зьмешчаныя кароткія біяграфіі і нізкі вершаў У. Верамейчыка, М. Грамыкі, Н. Чарнейкі, У. Ліпскага, В. Коўтуц, В. Ярца, А. Сыса, Н. Тулупавай, К. Севярынца, апавяданьне І. Навуменкі.

Густоўна аформленая, прафесійна падрыхтаваная «Фальклорна-этнаграфічная і літаратурная спадчына Рэчыцкага раёну» ніяк не стасуецца з нашымі стэрэатыпамі аб «духоўным жыцьці правінцы»: раптам у кроплі роднасьці адкрываецца сусьвет, і ўжо ты сам — чалавек-аркестр і чалавек-сьвята, першаадкрывальнік простаі радасьці — быць.

УладзімірНЯКЛЯЎ.

Прага. Аповесць.

«Польмя», 2001, № 12.

Бізнэсоўцы дарэмна не чытаюць часопіс «Польмя» (як, напэўна, і «Нёман», «Крыніцу», «Маладосць») etc.). Іначай яны ведалі б, што пісьменьнікі не забыліся пра такую важную адзнаку сапраў-

днай літаратуры, як народнасьць, і самааддана ствараюць галерэю вобразаў сучаснікаў. Далёка не апошнія месца ў ёй займае зьбіральны вобраз сёньняшняга «дзелавога чалавека». Праблема ў тым, ці можа згаданы вобраз — гіпатэтычна — спадабацца прататыпам.

Цэнтральны персанаж аповесьці У.Някляева «Прага» — бізнэсовец Андрэй Брызін — атрымаўся жывым і «жыцьцёвым». Постаць не агідная, але і не гераічная: бацька дарослай дачкі, выпівоха (трымаецца ў межах адноснай прыстойнасьці), аматар жанчын (абцяжараны жонкаю і палюбоўніцаю). Пачатак твору захапляе лёгкасьцю стылю, выдатным пачуцьцём гумару, густоўнай іроніяй аўтара. Па меры разгортваньня аповяду, калі адкрываюцца страшныя тайны (бабуля спавядаецца ўнучцы, вяртаецца мінулае і выстаўляе Брызіну

рахункі), пачынаеш верыць, што ў кожнай сям’і — свая «санта-барбара».

Фінал аповесьці трагічны, і выпісаны ў мастацкіх адносінах пераканаўча (быццам бы), і катарсіс, здаецца, немінучы... Але эмацыйная напружанасьць, у якой аўтар трымаў чытача напрацягу ўсяго аповеду, кудысьці зьнікае — і «жыцьцё» становіцца «літаратураю». Андрэй Брызін спустошаны — амаль ва ўсіх адносінах банкрут, але з прывіднаю надзеяй на маральнае аднаўленьне.

Паняцьце «станоўчы герой» сёньня ўсё больш рэлятывізуецца. Напрыклад, бізнэсовец Брызін для прататыпаў — недастаткова «канкрэтны», а для дойдлідаў «нованародніцтва» — гнілы тып і сімвал амаральнасьці.

Горай за ўсё аўтару (а пасля яго — крыпыку): усім жа не дагодзіш!..